

UNIVERSITÉ CATHOLIQUE DE LUBLIN
INSTITUT DE LA CULTURE MÉDIÉVALE

3

ACTA MEDIAEVALIA

TOME III

Rédigés par
Marian Kurdziałek
Marian Rechowicz
Stefan Świeżawski
Walenty Wójcik

LUBLIN 1978
SOCIÉTÉ DES LETTRES ET DES SCIENCES
DE L'UNIVERSITÉ CATHOLIQUE DE LUBLIN

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI

MIĘDZYWYDZIAŁOWY ZAKŁAD
HISTORII KULTURY W ŚREDNIOWIECZU

3

ACTA MEDIAEVALIA

TOM III

Pod redakcją
Mariana Kurdziałka
Mariana Rechowicza
Stefana Swieżawskiego
Walentego Wójcika

LUBLIN 1978
TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO

KOMENTARZ MACIEJA Z ŁABISZYNA
DO OŚMIU POCZĄTKOWYCH ROZDZIAŁÓW Z EWANGELII ŚW. JANA
(BJ 1273, BJ 1455)

MACIEJ Z ŁABISZYNA

Filozof i teolog, profesor Uniwersytetu Krakowskiego. Urodził się ok. 1400 r. w Łabiszynie, w diecezji włocławskiej. Na Uniwersytet Krakowski zapisał się w r. 1419, w semestrze letnim, za rektoratu Pełki z Borzykowej. Pod koniec 1420 r., za dziekanatu Stanisława z Piotrkowa, został bakałarzem wydziału sztuk. Wiemy, że w r. 1424 przepisywał kazania Jakuba z Voraginy (rkps BJ 1390 k. 1ra-227vb), co Karbowski łączy z przygotowywaniem się Macieja do przyszłych studiów na wydziale teologicznym. Z okresu bakałarzowania Macieja na wydziale sztuk (1421-1425) zachowały się jego reportata z *Quaestiones disputatae super VIII libros Physicorum Aristotelis* Benedykta Hessego. Fakt ten potwierdza opinię, że Maciej był uczniem Benedykta Hessego zarówno na wydziale *artium*, jak i na wydziale teologii. Benedykt Hesse promował go 6 II 1425 r. na mistrza sztuk wyzwolonych. Od r. 1427 Maciej z Łabiszyna był członkiem Collegium Maius. W dwa lata później piastował godność prepozyta tego kolegium. Nie wiadomo dokładnie, kiedy rozpoczął studia na teologii; w literaturze przyjęła się data 1427 r. W dniu 31 III 1431 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W semestrze zimowym 1432 r. pełnił funkcję dziekana wydziału *artium*. W dwa lata później, w lutym 1434 r., został bakałarzem teologii. Przed 30 V 1434 r. wygłosił *Principium do Biblii*. Właściwy wykład *pro cursu* jednakże rozpoczął dopiero w 1436 r., a skończył zimą 1439 r. W następnym roku wykładał Biblię *ordinarie*. W tym czasie był już kanonikiem w kolegiacie uniwersyteckiej Św. Floriana. W r. 1439 został jej kustoszem. Funkcję powyższą pełnił także w 1443 i 1444 r. Według Zatheya pełnił również funkcję kustosa biblioteki Collegium Maius. W semestrze zimowym 1440/41 i letnim 1441 Maciej z Łabiszyna wszedł w skład komisji wybranej z grona krakowskich profesorów dla przejrzenia przywilejów i statutów uniwersyteckich. W r. 1441 brał udział, jako *baccalarius biblicus*, w pierwszym zebraniu mistrzów krakowskich, którym powierzono przygotowanie traktatu na Sobór Bazylejski. 7 I 1443 r. zaczął wykładać *Sentencje*. Maciej podaje, że powyższy wykład ukończył 7 VII 1445 r. Mamy tu do czynienia prawdopodobnie z przeoczeniem, ponieważ już 27 I 1445 r. został licencjatem teologii. W związku z tym wykład zakończył chyba nie później niż pod koniec 1444 r. W dniu 3 XI 1446 r. Maciej z Łabiszyna uzyskał tytuł profesora teologii. W r. 1449 został po Benedykcie Hessem dziekanem kolegiaty Św. Floriana. Funkcję tę pełnił także w latach 1451-1452. Jeden raz był rektorem uniwersytetu, w 1449 r. Zmarł po 26 VII 1452 r., a przed rokiem 1456.

POGLĄDY MACIEJA Z ŁABISZYNA

Był uczniem Benedykta Hessego. Jego życie i działalność związane były ściśle z Uniwersytetem Krakowskim. W swoich mowach i kazaniach wzywał mistrzów i studentów do starań o pilność i cnoty moralne. Mówił z uznaniem o tych, którzy przedkładają wiedzę ponad inne dobra.

Maciej z Łabiszyna jest autorem wielu dzieł. Filozoficznymi i teologicznymi poglądami nie odbiegał od zapatrywań współczesnych mu mistrzów krakowskich. Poglądy te cechuje łączenie elementów pochodzących z różnych doktryn, bez zwracania większej uwagi na ich związek ze sobą. Widać w nich tendencję do czerpania z wielu źródeł, a nie zacieśniania się do jednej doktryny. Charakterystyczny więc dla Macieja z Łabiszyna jest pewien eklektyzm. Interesowała go filozofia starej szkoły franciszkańskiej i charakterystyczny augustynizm reprezentowany przez Konrada z Sołtowa. Zdaniem Szelińskiej Maciej łączy w swej doktrynie koncepcje augustyńskie z elementami tomizmu i awerroizmu. W swoich poglądach na teologię Maciej z Łabiszyna stwierdza, że jest ona mądrością opartą na poznaniu zaczerpniętym z tekstów objawionych, które stanowią rękojmię pewności i nieomyłności poznania teologicznego. Maciej akcentuje silnie konieczność związku między teologią a tekstami Biblii.

Tezy filozoficzne opierają się na poznaniu naturalnym i nie mają tej pewności co teologia; przyczynia się do tego ułomność naszego intelektu i ukryta przed nami istota rzeczy. W związku z tym nie we wszystkich problemach istnieje zgodność między filozofią a teologią. Teologia winna się posługiwać czasami spekulacją, ale ma być to spekulacja „zdrowa”; nie spaczona jałowymi sporami o typie logiczno-formalnym. Cele teologii są przede wszystkim praktyczne, w przeciwieństwie do filozofii, której celem jest poznanie samo dla siebie. Teologia ma prowadzić do miłości Boga poprzez budzenie i umacnianie wiary oraz dobrych obyczajów.

W poglądach Macieja z Łabiszyna można odnaleźć reperkusje nauki bezpośrednich i pośrednich jego mistrzów, takich jak: Benedykt Hesse, Franciszek z Brzegu, Jan Isner czy Mateusz z Krakowa.

KATALOG DZIEŁ MACIEJA

1. Expositio et glossa in X libros Ethicorum Aristotelis (BJ 714).
2. Recommendatio baccaliorum: Joannis de Crobis et Jacobi de Szadek (BJ 2231 k. 57-59v).
3. Oratio decani (BJ 2231 k. 278-280).
4. Quaestio et recommendatio magistrorum: Blasii de Crobis (?), Joannis de Cracovia (?) et Pauli de Cracovia (?) (BJ 2231 k. 60-63v).
5. Recommendatio baccalarii Gregorii de Crasso (BJ 2231 k. 144-146v).
6. Recommendatio baccalarii Michaeli de Clepardia (BJ 2231 k. 147-149v).
7. Principium in Bibliam (BJ 2231 k. 356-361).

8. Disputatio theologica (BJ 2231 k. 222-233v).
9. Glossa marginalis in homiliarium secundum Paulum Diaconum (BJ 1390 k. 228-284v).
10. Quaestio disputata de beatitudine animarum separatarum (BJ 2231 k. 148-151).
11. Quaestio disputata de missione spiritus sancti (BJ 2231 k. 170v-174; 180-183v).
12. Recommendatio magistri Joannis de Jędrzejów (BJ 2231 k. 31v-35).
13. Principia in IV libros Sententiarum (BJ 2231 k. 364-370v; 136-139; BJ 2234 k. 53-57; BJ 2231 k. 140-144; BJ 2234 k. 63-65v; BJ 2231 k. 144-147; BJ 2234 k. 66-72v; BJ 2231 k. 434-435v; BJ 2234 k. 75-79v; BJ 2234 k. 81-87v).
14. Quaestio pro finali conclusione libri IV Sententiarum (BJ 2234 k. 90-99v).
15. Quaestiones in IV^m librum Sententiarum (BJ 2234 k. 107-246).
16. Recommendatio baccalarii Nicolai ignoti, eadem retractata recommendatio baccalarii Pauli de Raciąż (BJ 2231 k. 381r-v).
17. Quaestiones disputatae de angelis (BJ 2234 k. 247-248v, 249-253v, 254-269v).
18. Quaestio disputata de angelis (BJ 2234 k. 271-307v).
19. Quaestio disputata de impletionem divinae legis (BJ 2234 k. 311-343v).
20. Principium aulicum (BJ 2231 k. 439-450v).
21. Collecta super Evangelium secundum S. Joannem (pars prima: I 1-14 – BJ 1273; pars secunda: I 15-VIII 12 – BJ 1455).
22. Commentum in IV libros Sententiarum (BJ 1456).
23. Quaestio disputata theologica (BJ 2231 k. 184-201).
24. Quaestio disputata pro actu facultatis theologiae (BJ 2231 k. 304-324).
25. Recommendatio rectoris Jacobi de Stradomia (BJ 2231 k. 82-86).
26. Sermo pro obitu Laurentii de Rathibor (BJ 2231 k. 74-81v).
27. Oratio rectoris pro introductione statutum (BJ 2231 k. 100-109, 112-116v).
28. Oratio rectoris (BJ 2231 k. 49-52v; BJ 2234 k. 89).
29. Recommendatio magistri Nicolai de Cracovia (BJ 2231 k. 25-30v, 294-299).
30. Quaestio theologica (BJ 2231 k. 37-40).
31. Quaestio theologica (BJ 2231 k. 41-44).
32. Quaestio disputata astronomica (BJ 2231 k. 53-55v).
33. Recommendatio baccalarii Nicolai de Cracovia (BJ 2231 k. 66-70v, 72-73v).
34. Recommendatio rectoris ignoti et eius responsio (BJ 2231 k. 88-99v).
35. Expositio cum quaestionibus super prologum Primi Sententiarum (BJ 2231 k. 120-126).
36. Disputatio theologica de sacramento Eucharistiae (BJ 2231 k. 207-208, 211-213v, 215-221).
37. Recommendatio cum quaestionibus magistrorum ignotorum (BJ 2231 k. 234-243v).
38. Quaestio disputata de simplicitate primi motoris (BJ 2231 k. 250-251v).
39. Sophisma et quaestio pertinentes ad actum universitatis (BJ 2231 k. 252-253).
40. Recommendatio baccalarii ignoti (BJ 2231 k. 254-258).
41. Quaestio astronomica (BJ 2231 k. 260-263).
42. Sophisma et quaestio pertinentes ad actum universitatis (BJ 2231 k. 264-267).
43. Recommendatio baccalarii nobilis signi Jastrzębiec (BJ 2231 k. 268-273).
44. Sophisma et quaestio pertinentes ad actum universitatis (BJ 2231 k. 274r-v).
45. Quaestio pertinens ad actum universitatis (BJ 2231 k. 275-276).

46. Quaestio pertinens ad actum universitatis (BJ 2231 k. 282-284).
47. Collatio in universitate facta (BJ 2231 k. 286-290).
48. Collatio in universitate facta (BJ 2231 k. 290-293).
49. Quaestio et determinatio pertinentes ad actum universitatis (BJ 2231 k. 300-302).
50. Quaestio (BJ 2231 k. 302-303v).
51. Quaestio (BJ 2231 k. 325-327v).
53. Duae quaestiones theologiae (BJ 2231 k. 333ra-347vb).
54. Fragmentum recommendationis sacrae scripturae (BJ 2231 k. 361v).
55. Duae quaestiones pertinentes ad actum in facultate artium (BJ 2231 k. 372-376).
56. Recommendatio cum sophisma et quaestione in facultate artium (BJ 2231 k. 379-380).
57. Sophisma cum quaestione pertinentes ad actum in facultate artium (BJ 2231 k. 383-385v).
58. Duo sophisma et una quaestio pro actu facultatis artium (BJ 2231 k. 387-388v).
59. Quaestio disputata de sacramentis (BJ 2231 k. 395v-400).
60. Notulae de praeceptis Veteris Testamenti (BJ 2231 k. 400v-408).
61. Determinatio magistri pertinens ad quaestionem disputatam pro actu in facultate artium (BJ 2231 k. 413-417, 419-425v).
62. Sermo in secunda feria post Pentecostes cum quatuor quaestionibus (BJ 2231 k. 436-438v).
63. Notae (BJ 2247 k. 143-145, 173v-174, 174a, 177-178, 199, 229, 238v, 285v-288v, 319-320v, 352v-353, 440v-445, 461-461v, 465v, 474, 492v, 543v-544, 548, 557a, 560, 566a, 601v-602)¹.

¹ Informacje dotyczące życia, poglądów i katalogu dzieł Macieja z Łabiszyna podano przede wszystkim opierając się na: B. Chmielowska, Z. Włodk. *Maciej z Łabiszyna*. „Materiały do Historii Filozofii Średniowiecznej w Polsce” t. III (XIV) s. 3-55.

Maciej z Łabiszyna. *Komentarz do Prologu Ewangelii św. Jana*. Kodeks papierowy z w. XV, fol., kart 537, 2 pergaminowe i 9 papierowych czystych na początku i końcu. Na oprawie zapiska dokonana inną ręką z w. XV: „Prima ewan [...] Mathie [...] per ipsum [...]”; na karcie nie zapisanej, umieszczonej na początku rękopisu, J. Broschus zamieścił następujące słowa: „Collecta super Iohannem, cuius sit, ignoratur”.

Rkps 1273 zawiera pierwszą część komentarza do Ewangelii św. Jana: Ciąg dalszy tego komentarza znajduje się w rkps BJ 1455.

- s. 1ra Collecta super Iohannem. Quis est electus quem praeponam ei (Jr 49, 19).
Omnes Christi apostoli tamquam lapides fundamentales>
- s. 4ra Quaeritur quare scientia sacra dicitur divina seu theologica?
- s. 4rb Quaeritur de quo sit scientia Sacrae Scripturae?
- s. 4vb Quaeritur ergo de multiformitate <Sacrae Scripturae>
- s. 5ra Quaeritur de sensu litterali.
- s. 5rb Quaeritur quare necessitas fuit scribendi hoc Evangelium?
- s. 5va Quaeritur de huius libri certitudine.
- s. 6ra Quaeritur de sublimitate perscrutationis et sermonis.
- s. 6rb Prologus. Hic est Iohannes Evangelista, unus ex discipulis Domini, qui virgo
Dei electus est>
- s. 8rb Utrum Iohannes habeat aureolam virginum vel ne?
- s. 9rb Quaeritur quare Christus et Beata Virgo dilexerunt beatum Iohannem?
- s. 14ra „In principio erat Verbum [...] et Deus erat Verbum” (J 1, 1). Haymo dicit de
hoc Evangelio, quod beatus Iohannes rogatus ab episcopis Asiae>
- s. 16rb Cur Iohannes Evangelista Patrem dimittens confestim inceptit a Filio dicens:
„In principio erat Verbum”?
Quare dixit Iohannes „Verbum” et non „Filius”?
In graeco, ubi nos habemus „verbum”, habentur „logos”, cum ergo „logos”
significet in latino et „rationem” et „verbum”, quaeritur quare translatores
transtulerunt „verbum” et non „rationem”?
- s. 16va Quare ergo Evangelista, cum loqueretur hic de Verbo, non dixit: „In principio
erat Verbum Dei”, sed „Verbum” tantum?
- s. 18ra Quaeritur quare posuit sub nomine „principii”, et non sub nomine „Patris”
vel „Dei”?
- s. 19ra Quaeritur an Deus sit cognoscibilis?
Utrum Deus sit cognoscibilis in sua immensitate?
- s. 19rb Quaeritur quia dictum est, quod „principium” uno modo dicitur Pater Filii
per generationem, alio modo dicitur Pater cum Filio principium Spiritus
Sancti per spirationem, tertio modo Pater cum Filio et Spiritu Sancto
universae creaturae per creationem, ita, quod uno modo „principium”
convenit soli Patri, secundo modo Patri cum Filio, tertio modo omnibus
tribus personis, utrum ergo hoc nomen „principium” secundum tres dictas
modos dicatur aequice?

- s. 19va Quaeritur quare Johannes sic incepit Evangelium: „In principio erat Verbum etc.”
- s. 19vb Quaeritur, cum Filius impertet proprietatem maxime distinctivam, quare potius describit Dei Filium sub nomine „Verbi” quam sub nomine „Filii”? Quaeritur quare per hoc „Verbum erat” describitur cum sit temporis praeteriti imperfecti?
- s. 20ra Quaeritur quare Johannes incepit hic ab aeterna generatione et alii evangelistae a temporali?
- s. 21va Quaeritur utrum in divino esse sit idem „generare” quod „intelligere”?
- s. 22ra Quaeritur quinto, quomodo sit generatio divina, scilicet: An Pater genuit Filium necessitate; An genuit eum voluntate; Aut an genuit eum natura? (Ista quaestio debet stare post 8 folia, ubi manus)
- s. 22va Quaeritur utrum Pater genuit Filium secundum rationem exemplaris vel ideae?
- s. 24ra Nota: Manifestum est enim, quod Deus seipsum intelligit.
- s. 24va Nota: Oportet ergo, quod in Deo sit idem intellectus et intelligere.
- s. 27ra <Quaeritur utrum solus Pater verus Deus sit? >
- s. 30ra <De Trinitate>
- s. 31va Filius est persona ab alio per generationem et a quo alius per spirationem.
- s. 32ra Tres personae sunt tres res et una res, quia essentia una.
- s. 32v Czysta strona.
- s. 33ra De Spiritu Sancto.
- s. 33va Quomodo intelligenda sunt, quae de Spiritu Sancto dicuntur (amor, ignis etc.)?
- s. 34va Utrum Spiritus Sanctus procedat a Filio?
- s. 35rb Quaeritur an sit generatio in divinis? ; Quid sit generatio? ; 3° Cuius sit? ; 4° De quo sit? ; 5° Quomodo sit?
- s. 36rb Quaeritur an intentio Verbi conveniat soli Filio in Trinitate?
„Et Verbum erat apud Deum” (J 1, 1). In prima praecedenti clausula Evangelista descripsit>
- s. 40ra Quaeritur de unitate plurimarum personarum.
- s. 41vb Quaeritur an sit ponere numerus in divinis personis?
- s. 42ra Quaeritur cuiusmodi ergo sit ibi numerus, utrum sit numerus personalis vel secundum alium modum?
- s. 42va Quaeritur quid numeratur ibi; an sit ibi numerus relationum solum vel rerum?
- s. 43vb Quaeritur unde sit ibi ratio numeri. Et quaeritur an sit ibi ratione caritatis [...] aut hoc sit de perfectione personae [...] aut de perfectione virtutis?
- s. 44vb „Et Deus erat Verbum”. Hoc ponitur tertia clausula Johannis narrationis>
- s. 46vb Quaeritur an sit aequalitas in divinis personis?
- s. 47rb Quaeritur utrum Filius sit aequalis Patri?
- s. 47vb Quaeritur penes quid attenditur aequalitas in personis divinis?
- s. 48ra „Hoc erat in principio apud Deum” (J 1, 2). Hic ponitur quarta clausula ad praecedentes ex hoc enim, quod evangelista dixerat, scilicet, quod verbum erat Deus>

- s. 50 rb Logos.
- s. 50va Quaeritur utrum posset dici vere plures dii?
- s. 51ra Quaeritur utrum hoc nomen Deus habeat sumere (?) secundum quod sumitur adoptive?
Quaeritur an aliquomodo sit haeresis (?): „idolum est Deus”?
- s. 51va Quaeritur de hoc nomine „Deus” secundum quod sumitur adoptive, utrum angeli nominandi sunt dii sicut homines sancti?
- s. 52ra „Omnia per ipsum facta sunt” (J 1, 3). Postquam determinavit beatus Johannes de Verbo>
- s. 53rb <Deus est causa omnium rerum>
- s. 55va An materia prima sit creata a Deo?
- s. 56ra Quaeritur an creare sit proprium alicuius personae, quia hic dicitur: „Omnia per ipsum, scilicet Verbum, facta sunt”?
- s. 56rb Quaeritur utrum philosophi habuerint (?) posse ex ductu rationis ad cognitionem creationis?
- s. 56va Quaeritur an creatio sit ipse Deus sive divina essentia?
- s. 57ra Quaeritur quid significant istae propositiones: „Ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia”?
Quare enim dicitur, quod ex Patre sunt omnia potius quam de Patre, et quare potius ex Patre quam ex Filio et ex Spiritu Sancto?
- s. 58ra „Et sine ipso factum est nihil” (J 1, 3). Hic ponitur secunda conditio Verbi, scilicet quod est principium indeficiens naturae>
- s. 60rb Quaeritur utrum sint duo principia: Unum – boni; Et alterum – mali?
Quaeritur utrum sint duo principia: Unum spiritualium et ad corporalium?
- s. 62rb Utrum boni corporalis sint duo principia, scilicet: opifex et materia?
- s. 63rb Quaeritur de causa multitudinis rerum in universo ex quo unum est principium, scilicet Deus; unde ista multitudo rerum.
- s. 63va Quaeratur quare producta est prima rerum diversitas?
- s. 63vb Quaeritur utrum creare sit commune (?) toti Trinitati aut proprium alicuius Personae?
- s. 65rb Quaeritur an malum sit?
- s. 65va Quaeritur utrum malum habeat causam, scilicet utrum Deus sit causa mali vel creatura?
- s. 65vb Quaeritur ergo cum malum habeat causam aliquo modo. Utrum Deus sit causa mali aut creatura tantum?
- s. 66ra Quaeritur quod malum non sit a Deo, sed a creatura. Utrum sit a creatura quia ex nihilo vel quia ex bono?
Deo, sed a creatura. Utrum sit a creatura quia ex nihilo vel quia ex bono?
- s. 66rb Quaeritur ergo de causa malae voluntatis, scilicet quae sit eius causa?
- s. 67rb Quaeritur quare Deus permittit mala fieri?
- s. 68ra „[...] quod factum est. In ipso vita erat” (J 1, 3-4). Hic est tertia conditio, scilicet, quod Verbum est principium>
- s. 71va Quaeritur an Filius sit sapiens sapientia genita vel ingenita?
- s. 72ra Quomodo Filius Dei dicitur sapientia divina?
- s. 72rb Quaeritur an ideae sint in Deo per quas cognoscit?

- s. 72va Quaeritur an sint in Deo pluries ideae vel una?
- s. 73rb Utrum in Deo ideae sunt omnium rerum et quomodo?
- s. 73va Quaeritur: Primo: Quorum sit vivere? Secundo: Quid sit vita? Tertio: Utrum Deo vita conveniat? Quarto: Utrum omnia in Deo sint vita?
- s. 74rb Quaeritur quid sit vita?
- s. 74va Quaeritur utrum vita Deo conveniat?
- s. 75rb Utrum omnia in Deo sunt vita?
- s. 78va „Et vita erat lux hominum” (J 1, 4). Hic est quarta conditio Verbi, scilicet quod Verbum est aliis>
- s. 80rb Dubitatio prima. Quaeritur quare Verbum non dicitur vita hominum sicut dicitur lux hominum?
- s. 80va Alia dubitatio est quare non dicitur „Verbum erat lux hominum”, sed dicitur „vita erat lux hominum”?
- s. 80va Tertia dubitatio est cum ista vita, quae est Verbum, sit etiam lux angelorum, quare soli homines nominantur hic?
- s. 80vb Quarta dubitatio est quomodo Verbum dicitur et intelligitur esse lux hominum?
- s. 81vb Notandum, quod lux increata Deus est.
- s. 82rb Quaeritur de effectibus gratiae; Primo: Utrum proprii effectus gratiae sint: purgare, illuminare et perficere? Secundo: Utrum proprii effectus gratiae sint: vivificare animam et conformare sive assimilare ad Deum et gratificare? Tertio: Utrum effectus eius proprii sint: Iustificare, excitare, motus meritorios ellicere?
- s. 82rb Quaeritur utrum proprii effectus gratiae sint: purgare, illuminare et perficere?
- s. 83rb Quaeritur utrum proprii effectus gratiae sint: vivificare, assimilare, gratificare?
- s. 84ra Utrum isti tres actus: iustificare, excitare, motus ellicere (!) sint per se actus ipsius gratiae?
- s. 85vb „Et lux in tenebris lucet et tenebrae eam non comprehenderunt” (J 1, 5). Supra Evangelista introduxit lucem>
- s. 86vb Notandum: Septuplex est tenebra. Primo: ignorantiae [...]; Secundo: culpae mortiferae [...]; Tertio: tenebrae dampnationis [...]; Quarto: carentia visionis divinae [...]; Quinto: tenebrae dicuntur entitatis creaturae (?) [...]; Sexto: mundialis vitae [...];
- s. 90vb <Quomodo debet vivere vir perfectus – De sex virtutibus viri iusti = Sex conditiones lucis>
- s. 90vb <Vir iustus debet habere pulchritudinem continentiae et candorem castitatis>
- s. 91rb <Vir iustus debet semper in bono durare>
- s. 91va Vir perfectus debet habere veritatis et sapientiae limpiditatem.
- s. 91vb Vir perfectus debet esse ita sanctus, innocens et purus, ut per contactum cum peccatoribus non debet infici vel corrumpi.
- s. 92rb Vir perfectus debet habere honestatis et apparentiae gratitudinem.
- s. 92vb Vir iustus per virtutem caritatis et pietatis solet seipsum et bona sua aliis

communicare et diffundere et omnis tam spiritualiter quam temporaliter adiuvare.

- s. 93ra Lux spiritualis triplex est, videlicet: lux gratiae, lux scientiae, lux honestatis.
- s. 94va In Scriptura inveniuntur tenebrae multipliciter acceptae: superiores, inferiores, duriores, anteriores, interiores, exteriores, posteriores, subteriores.
- s. 96ra Ex quo Deus propter suam immensitatem est incomprehensibilis; quaeritur de immensitate divinae essentiae, quae immensitas determinatur quantum ad quattuor: Primo – quantum ad se, et sic determinatur per infinitatem; et quantum ad intellectum, et sic determinatur per incomprehensibilitatem; et quantum ad locum, et sic determinatur per incircumscribilitatem; et quantum ad durationem, et sic determinatur per aeternitatem. Et secundum hoc quaeritur primo – De infinitate divinae essentiae; Secundo – De incomprehensibilitate divinae essentiae; Tertio – De incircumscribilitate divinae essentiae; Quarto – De eius aeternitate. Quantum ad primum quaeritur duo:
- s. 96ra Utrum divina essentia sit finita vel infinita?
- s. 97rb Utrum sit proprium divinae essentiae, quod sit infinita?
- s. 97vb Consequenter quaeritur de immensitate divinae substantiae quantum ad incomprehensibilitatem. Et quaeritur duo:
- s. 97vb Primo: Utrum divina essentia sit comprehensibilis vel incomprehensibilis?
- s. 99ra Secundo quaeritur de differentia comprehensionis divinae essentiae in patria (?)?
- s. 99vb Quaeritur de immensitate divinae essentiae quantum ad incircumscribilitatem et localitatem et quantum ad existentiam in rebus.
- Et primo quaeritur an divina essentia sit circumscripibilis?
- Secundo: An incircumscribilitas sit divinae essentiae proprium?
- s. 100ra Utrum incircumscribilitas sit proprium divinae essentiae?
- s. 100rb-va Dubitatur de localitate divinae essentiae. An Deus sit alicubi, vel nusquam, vel in seipso? An Deus sit ubique et quid est Deum esse ubique? Utrum ab aeterno conveniat ei esse ubique? An sit ei proprium esse ubique?
- s. 100va Ad primam dubitationem cum quaeritur: an Deus sit ubique, vel nusquam, vel in seipso?
- s. 101ra Ad secundum dubium: An divina essentia sit ubique?
- s. 101va Ad tertium dubium: Quid est Deum esse ubique, scilicet: Utrum sit idem quod Deum esse in omnibus locis?
- s. 102ra Ad quartum dubium: Utrum Deo conveniat ab aeterno esse ubique?
- s. 102va Ad quintum dubium: An alii quam Deo conveniat esse ubique?
- s. 103ra Quaeritur de existentia Dei in rebus. An sit in rebus principaliter, essentialiter et potentialiter?
- s. 103rb An praedictis tribus modis existat Deus in rebus aequaliter sive uniformiter?
- s. 103rb-va Inquirendum est de modo speciali existendi Dei in creaturis, qui est per inhabitantem gratiam.
- Primo: Quid est esse per gratiam, an potest aliquid in creatura?
- Secundo: Utrum in sacramentis sit per inhabitantem gratiam?

- Utrum in carne ante infusionem animae possit esse per gratiam inhabitantem?
- Utrum in homine ante nativitatem possit esse per gratiam inhabitantem?
- Utrum sit in parvulis per gratiam inhabitantem?
- Utrum possit dici: inhabitare vel esse in homine per gratiam gratis datam?
- s. 103va Ad primum dubium, scilicet illud: Esse per gratiam, an potest aliquid in creatura?
- s. 103vb Ad secundum dubium: Utrum Deus sit in sacramentis per gratiam inhabitantem?
- s. 104ra Ad tertium dubium: An in carne ante infusionem animae possit esse Deus per gratiam inhabitantem?
- s. 104vb Ad quartum dubium: Utrum Deus sit in homine per inhabitantem gratiam et hoc ante nativitatem?
- s. 105rb Ad quintum dubium: Utrum Deus sit in parvulis per inhabitantem gratiam?
- s. 105va Divina immensitas consideratur quantum ad durationem et sic determinatur per aeternitatem.
- Quaeritur quid sit aeternitas?
- Secundo: Utrum Deus sit aeternus?
- Tertio: Utrum esse aeternum sit proprium Dei?
- Quarto: Utrum aeternitas differat ab aevo et tempore?
- s. 105va Ad primum cum quaeritur quid sit aeternitas?
- s. 106ra Secundo quaeritur utrum Deus sit aeternus?
- s. 106rb Ad tertium quaeritur utrum esse aeternum sit proprium Dei?
- s. 106va Ad quartum utrum aeternitas differat ab aevo et tempore?
- s. 108ra „Fuit homo missus a Deo [...] sed ut testimonium perhiberet de lumine” (J 1, 6-8). Supra Evangelista egit de Verbi divinitate, in parte vero ista incipit agere de Verbi incarnatione>
- s. 114vb Quaeritur utrum esset sufficientia salutis sine fide mediatoris?
- Secundo: Utrum necesse fuit credere omni tempore ea, quae credimus de fide mediatoris?
- Tertio de profectu fidei.
- Quantum ad primum: Quaeritur utrum esset sufficientia salutis sine fide mediatoris?
- s. 115vb Quaeritur utrum semper oportuit credere omnia illa de mediatore, quae nunc credimus?
- s. 116va Quaeritur de fide simplicium, quibus non erat misterium incarnationis revelatum sicut Abrahae et Moysi revelatum erat?
- s. 117ra Quaeritur de profectu fidei.
- s. 117vb Quaeritur a quo tempore incepit ecclesia; utrum ab Adam, an ab Abel, vel ab alio principio?
- s. 119va „Erat lux vera [...] et mundus eum non cognovit” (J 1,9-10). Determinato de adventu praecursoris nunc vero determinatur de adventu regis et salvatoris>
- s. 128rb Quare Deus tanto tempore fuit negligens nostram operari salutem?

- s. 128va Possumus etiam ex supradictis accipere triplicem rationem quare Deus voluit incarnari.
Una est perversitas humanae naturae, quae ex sui malitia iam obtenebrata erat vitiorum et ignorantiae caecitate et obscuritate.
- s. 128vb Secundo: Propter iustitiam prophetici testimonii.
- s. 129vb Tertia ratio: Propter creaturarum defectum.
- s. 130ra [...] Plures sunt causae adventus Fili Dei in carnem: Prima est integra peccati satisfactio.
- s. 130va-b Secunda causa adventus Fili Dei in carnem est hominum a turpitudine peccatorum renovatio.
- s. 131ra Tertia causa adventus Fili in carnem est humanae naturae fecundatio sive divinae gratiae irrigatio.
- s. 131rb Quarta causa est secunda <et> confidens ad Dominum tamquam ad fratrem et socium accessio.
- s. 131va Quinta causa adventus Fili Dei in carnem >scilicet< <est> divinae dilectionis in cordibus humanis incensio et tenebrarum ignorantiae illuminatio.
- s. 132ra Sexta causa adventus eius in carne et persona in mundum est propter Dei absconsionem.
- s. 132ra-b Septima causa est ut diabolum, qui fraudulenter hominem deceperat et a statu felicitatis ex invidia >depulerat< <depulsaverat>, sapienter superaret.
- s. 133rb Octava causa sui adventus in assumpta humanitate – ne reprobi daemones et mali homines iudicantis videant gloriam deitatis.
- s. 133va Nona causa, quod Filius Dei venit in humanitate textus (?) ea propter complendum gaudium beatorum.
- s. 134ra Duplex est lux: quaedam corporalis; sicut sol et ignis, quae est lux corporalis; alia est spiritualis.
- s. 134vb Quaeritur utrum Deus potuerit facere res meliores quam fecit generaliter?
- s. 135vb Quaeritur utrum potuerit meliori modo facere res quam fecit?
- s. 136ra Quaeritur utrum Deus redemptionem humani generis potuit facere meliori modo?
- s. 136rb Quaeritur utrum Adam potuit fieri melior?
- s. 136v-b Quaeritur utrum Christus secundum humanam naturam potuit fieri melior?
- s. 137ra Quaeritur de Beata Virgine: Utrum potuit esse melior?
- s. 137rb Quaeritur de universitate: Utrum scilicet mundus potuit fieri melior?
- s. 137va Quaeritur si incarnatio cum sacramentis consequentibus pertineat ad pulchritudinem universi?
- s. 138va „In propria venit et sui eum non receperunt” (J 1, 11). Assignata necessitate incarnationis Verbi>
- s. 140ra Est enim Christus ille agnus occisus et mortuus, qui librum aperuit et solvit VII signacula eius, morte enim sua solvit et implevit VII figuras sub quibus, quasi sub VII signaculis, ipsa sua mors inclusa manebit.
Prima fuit ipsius Adm soporatio de ipsius latere formata fuit Eva.
Secunda figura fuit ipsius Abel interfectio.
Tertia <figura> fuit Abraham oblatio.

- s. 140rb Quarta fuit agni paschalis immolatio.
 Quinta fuit botri deportatio.
- s. 140va Sexta fuit serpentis enei exaltatio.
 Septima fuit proscripti revocatio.
- s. 140vb [...] Per figuram ipse (Christus) enim fuit:
 In Adam soporatus,
 In Abel occisus,
 In Isaac oblatus,
 In agno immolatus,
 In botro deportatus,
 In serpente exaltatus,
 In Joseph venditus.
- s. 148va Quaerendum est ergo diligenter quomodo intelligatur ista missio sive Fili
 sive Spiritus Sancti?
- s. 149rb Quaeritur ergo de plenitudine temporis.
- s. 150ra Quaeritur quomodo factus de muliere et quare non fuit factus de viro, sicut
 Eva facta fuit de Adam?
- s. 150ra Quaeritur qualiter Beata Virgo dicatur Mater Christi?
- s. 150va Quaeritur de hoc, quod dicit Apostolus: „factum sub lege”.
- s. 151rb Quaeritur utrum reparatio humani generis debuit fieri per hominem Deum?
- s. 152rb Quaeritur utrum naturam humanam necesse sit reparari?
- s. 153ra „Et sui eum non receperunt” (J 1, 11). Sequitur hic hominum occursus>
- s. 155va Articulus de passione Christi, morte et sepultura, de quo Daniel vir pro-
 pheta praedixerat.
- s. 155vb Articulus de descensu animae Christi ad inferos.
- s. 155vb Articulus autem de resurrectione.
- s. 156rb Articulus de adventu Christi.
- s. 156va Articulus autem de vita aeterna.
- s. 157ra Peccata fuerunt multipliciter figurata, scilicet in lepra legis [...].
- s. 157ra Septem autem peccata mortalia fuerunt figurata per VII funes quibus liga-
 tus fuit Samson.
 Decem autem transgressionibus contra decem praecepta Decalogi fuerunt figu-
 rata per X cornua bestiae.
- s. 157rb Inimici spirituales [...] figurantur in Scriptura Veteri in serpente, qui sedu-
 xit Evam.
- s. 157va <Figurae sacramentorum>
- s. 158rb <Figurae septem donorum>
- s. 158va <Figurae virtutum>
- s. 159va <De correptione>
 Correctio superbiae.
 Correctio invidiae.
- s. 159vb <Correctio iracundiae>

- s. 160ra <Correctio avaritiae>
<Correctio cupiditatis>
- s. 160rb Gula
<Correctio luxuriae>
- s. 160va Idolatriae correctio.
<Correctio> blasphemiae.
- s. 160vb <De correctione aliarum vitium>
- s. 161vb Quaeritur utrum conveniens fuit Deum incarnari a principio mundi?
- s. 162va Quaeritur an incarnationis opus differi debuit usque in finem mundi?
- s. 163vb Quaeritur secundum quid sit Christus mediator?
- s. 169rb De persecutione hereticorum.
- s. 169va Quaeritur an persecutores Christi cognoverunt Dominum Christum?
- s. 170rb „Quotquot autem receperunt [...] credunt in nomine eius” (J 1, 12). Continuatur hic tertio ostenditur imprimis adventus fructus spiritualis>
- s. 173ra Dubitaret aliquis circa hoc, quod dicitur: „[...] dedit eis potestatem filios Dei fieri [...]”
Quaeritur quare potius dicit de credentibus quam de amantibus vel aliis?
Quaeritur quare Johannes non describit hic poenam non recipientium sicut describit proemium recipientium?
- s. 175ra Quaeritur utrum salutis expectatio ex spe sortiatur suum effectum sive progressum?
- s. 176ra Quadruplex Deus salvat homines.
- s. 179va Quaeritur ex quo eadem fides erat patrum et nostra. An fides dicitur profecisse secundum temporis processum sicut profecit cognitio?
- s. 180vb Quaeritur unde sit filiatio?
- s. 180vb Quaeritur ergo istorum differentia <inter Patrem et Filium>?
- s. 181ra Quaeritur utrum ante incarnationem fuerit filiatio per adoptionem?
- s. 181rb Quaeritur utrum Christus sit filius adoptivus?
- s. 182vb „Qui non ex sanguinibus [...] sed ex Deo nati sunt” (J 1, 13). Hic explicat modum quo assequimur istam filiationem, quia non per generationem carnalem sed spirituales>
- s. 188vb Utrum ab illectionibus vitae praesentis rationalis anima virtute Verbi Dei poterit liberari?
- s. 197va „Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis” (J 1, 14). Posita necessitate adventus Verbi in carnem et utilitate ex hoc hominibus consecuta>
- s. 200vb Quare magis dixit Verbum quam lux?
- s. 201rb Quaeritur quare non dixit homo?
- s. 201va Quare non dixit de anima quam de carne?
- s. 202rb Quare non ante venit Christus?
- s. 204va Quaeritur ipsa incarnatio quomodo facta sit ipsum Verbum Dei dico Verbum carnem factum et hominem factum.
- s. 206rb De errore Valentini. Iste dixit, quod Christus non terrenum corpus habuerit, sed de coelo.
- s. 207ra De errore Apollinaris circa corpus Christi [...].
- s. 207va De errore Ariani et Apollinaris circa animam Christi [...].

- s. 208ra De errore Apollinaris, dicentis animam rationalem non fuisse in Christo. Et errore Origenis dicentis animam Christi ante mundum fuisse creatam.
- s. 208vb De errore Theodori, Mosnescenti (?) et Nestorii circa unionem Verbi Divini ad hominem.
- s. 212ra De errore Macarii Antiocheni ponentis unam tantum voluntatem in Christo.
- s. 212vb Contra eos, qui dixerunt: Ex anima et corpore non esse unum constitutum in Christo.
- s. 213vb Contra eos, qui ponunt duo suppositos vel duas hypostases in una persona Christi.
- s. 215ra Quomodo oporteat intelligere incarnationem Filii Dei?
- s. 217ra Quot humana natura assumpta a Verbo non praeexistit assumptioni, sed in ipsa conceptione fuit assumpta?
- s. 217vb Quot natura humana assumpta a Verbo in ipsa conceptione fuit perfecta quantum ad animam et corpus?
- s. 219ra Quot Christus natus est de Spiritu Sancto?
- s. 219rb Quot Christus non sit Filius Spiritus Sancti, sed carnis?
- s. 219va Quot non simpliciter dicendum est Christum esse creaturam?
- s. 221va De temporalis generationis misterio.
- s. 226rb Nota quattuor.
Primo: Quare Filius Dei dicitur Verbum?
2°: Qualiter Verbum fuit humanae naturae insitum sive unitum?
3°: Ubi et quando fuit insitum?
4°: Quae sint dignitates et utilitates [...] Verbi humanae naturae [...]?
- s. 232va Quaeritur quare solus Filius fuit incarnatus et non Pater nec Spiritus Sanctus?
- s. 236rb Quaeritur cui donavit, utrum homini an Deo?
- s. 240rb Quomodo solus Filius potuit incarnari, et non Pater, nec Spiritus Sanctus?
- s. 248vb Cur, quando et quomodo Deus homo est?
- s. 249va Quaeritur utrum Christus fuisset incarnatus si homo non fuisset lapsus?
- s. 250ra „Et habitavit in nobis” (J 1, 14). Quod quidem dupliciter distinguitur>
- s. 256va Notandum quod multiplex est habitatio: supernaturalis, spiritualis, temporalis, corporalis, infernalis.
- s. 256vb <Multiplex> locus: altissimus, gratissimus, iocundissimus, plenissimus, pacificus, etc.
- s. 262va Quaeritur utrum in universis operibus Domini sit invenire misericordiam et iustitiam. Et primo quaeritur quantum ad opera creationis. Secundo quantum ad opera recreationis. Tertio quantum ad opera retributionis.
- s. 262va Quantum ad primum.
- s. 262vb Quaeritur iterum de operibus recreationis. Utrum in illis sunt ponenda simul misericordia et iustitia sicut in incarnatione quod est opus recreationis.
- s. 263ra Tertio quaeritur utrum in opere retributionis simul sint misericordia et iustitia. Primo de operibus beneficentiae an sit misericordia et iustitia in eis. Primo quantum ad electionem. Secundo quantum ad beneficium temporale. Tertio quantum ad sanctificationem. Quarto quantum ad beatificationem.
- s. 263rb Quarto quaeritur utrum in operibus punitionis sit misericordia et iustitia. Primo quantum ad punitionem temporalem. Secundo quantum ad punitionem aeternam.

- s. 263va Quaeritur de poenis temporalibus quibus puniuntur adulti.
- s. 263vb Quaeritur de punitione aeterna.
Quaeritur de actu punitionis aeternae.
- s. 264rb Quaeritur de punitione aeterna quo ad parvulos, utrum iuste et misericorditer puniat eos?
- s. 268ra Ad illa ergo quae quaeruntur de opere retributionis quantum ad beneficentiam.
- s. 271ra „Et vidimus gloriam [...] gratiae et veritatis” (J 1, 14). Posita Verbi incarnatione consequenter Evangelista insinuat evidentiam Verbi incarnati>
- s. 277va Anima sit idonea gratiae.
- s. 281vb Quaeritur an Christus statim natus potuit ambulare?
- s. 287rb Utrum antiquis iustis qui in inferno tenebantur peccata essent remissa per fidem et poenitentiam?
- s. 288rb „Gloriam quasi unigeniti a Patre” (J 1, 14). Hic Evangelista ostendit gloriae eius singularitatem>
- s. 289vb Quaeritur si homines dii vocantur, utrum angeli vocandi sunt dii cum hominibus sanctis maximum proemium promittitur aequalitas angelorum?
- s. 290ra Sed iste quaeritur si Deus Trinitas est nobis unus Pater an sit nobis ille Pater, qui aeternaliter Pater est Filium gignendo an non, et si non an sit alius Pater?
- s. 292va Gloria multiplex.
- s. 294rb Multiplex scientia Christi.
- s. 295rb Quaeritur utrum in Christo fuit cogitatio successiva ex parte intellectus speculativi?
- s. 295vb Quaeritur utrum scientia animae Christi fuerit aequalis scientiae Dei?
- s. 300rb Tria genera visionum.
- s. 301vb De transfiguratione Domini in monte coram tribus discipulis, videlicet: Petro, Johanne et Jacobo.
- s. 302vb Quaeritur utrum illa transfiguratio sive mutatio in aliam qualitatem fuit vera vel imaginaria?
- s. 303rb Quaeritur de illa claritate, quae apparuit in corpore Domini in quo fuit ut in subiecto. Utrum scilicet fuit in corpore Domini vel in aere circumfuso?
- s. 304ra Quaeritur an illa claritas fuit gloriosa vel similis gloriosae?
- s. 305ra Quaeritur utrum Moyses et Elias ibi apparuerant vere vel imaginarie?
- s. 306rb An visio illa poterat fieri oculis corporalibus apostolorum?
- s. 306va Triplex lux.
- s. 308vb „Plenum gratiae et veritatis” (J 1, 14). Hic in ista clausula determinat ipsam gloriam Verbi>
- s. 309rb Quaeritur cui donavit utrum homini an Deo? Homini donavit nomen, quod est super omne nomen non Deo.
- s. 310rb Christus praedestinatus est Filius Dei in virtute.
- s. 310vb Utrum de re, quae semper fuerit vel de re, quae semper non fuerit, sit ipsa praedestinatio et utrum de persona an de natura?
- s. 311va Quod autem in unitate personae Unigeniti assumptus est homo gratiae et non naturae? Quaeri solet Aquilius, quod homo Christus sit Deus vel Dei Filius?

- s. 311vb Quaeri solet utrum Christus secundum quod homo sit persona [...].
- s. 312ra-b Quaeri solet utrum homo ille ceperit esse vel semper fuerit sicut simpliciter enuntiamus Christum vel Dei Filium semper fuisse nec cepisse.
- s. 317ra Signa per quae manifestatur gratia Christi:
Quantum ad animam,
Quantum ad verbum,
Quantum ad factum,
Quantum ad gestum exteriorem.
- s. 323ra Filius, qui praedestinatus est Filius Dei in virtute [...].
- s. 331rb Quadruplex libertas.
- s. 335va <De veritate>
- s. 335va Ante enim Christum erat:
Veritas doctrinae obvelata,
Veritas vitae annulata,
Veritas iustitiae depravata.
- s. 337vb Quomodo et quare uni dantur dona, quae alteri denegantur?
- s. 339 vb Quaeritur an in Christo fuerit gratiae plenitudo?
- s. 340ra Utrum plenitudo gratiae sit propria Christo propter hoc, quia dicitur:
„Vidimus eum quasi unigenitum a Patre, plenum gratiae et veritatis”?
- s. 340rb Quaeritur ergo convenienter de gratiis Christo datis, praeter gratiam increatam. Primo — an in Christo ponenda sit gratia unionis? Secundo — an in Christo ponenda sit gratia secundum quam est caput? Tertio — an in Christo ponenda sit gratia absoluta ut consideratur ut quidem homo singularis?
- s. 340va Quaeritur ulterius an talis gratia unionis dicitur creata vel increata?
- s. 341rb Quaeritur an in Christo ponenda sit gratia secundum quam est caput ecclesiae?
- s. 342ra Utrum in Christo ponenda sit gratia absoluta ut consideratur ut quidam homo singularis sicut in aliis hominibus sanctis?
- s. 342rb Quaeritur an gratia unionis sit eadem cum gratia secundum quam est caput?
- s. 342va-b Quaeritur quae istarum gratiarum sit prior, cum dimidiant (?) secundum rationem intelligentiae, an gratia unionis vel gratia secundum quam est caput?
- s. 343rb Quaeritur secundum quam rationem Christus dicitur caput? Secundo — cuius vel quorum sit caput? Tertio — de unione capitis ad corpus et e converso.
- s. 343rb Quaeritur ergo secundum quam rationem dicitur esse caput? Et circa hoc quaeritur tria: Quaeritur primo secundum quam proprietatem dicatur caput, utrum per gratiam influentiae? Secundo — per quam naturam dicatur esse caput? Tertium — an alii conveniat caput esse?
Ad primum secundum quam proprietatem dicatur caput proceditur sic.
- s. 344rb Quaeritur secundum quam naturam Christus dicitur esse caput, scilicet an secundum divinam aut secundum humanam?
- s. 344vb Quaeritur utrum alii conveniat esse caput ecclesiae quam Christo Homini

- Deo. Et quaeritur utrum Spiritui Sancto conveniat esse caput?
- s. 345ra Item quaeritur utrum Patri conveniat esse caput ecclesiae?
- s. 345va Quaeritur quorum Christus sit caput. Primo – Utrum Christus sit caput angelorum? Secundo – Utrum Christus sit caput omnium electorum? Tertio – Utrum sit caput reproborum? Quarto – Utrum sit caput animarum tantum aut corporum et animarum?
- Cum quaeritur primo – Utrum Christus sit caput angelorum?
- s. 346ra Utrum Christus sit caput omnium electorum?
- s. 346rb Utrum Christus sit caput reproborum?
- s. 346va Quaeritur utrum Christus sit caput animarum tantum aut corporum et animarum?
- s. 346vb Quaeritur de unione capitis ad membra.
- Utrum mali pertineant ad unionem illam?
- s. 347ra Quaeritur per quid est unio membrorum in corpore ecclesiae?
- s. 348ra Consequenter quaeritur de influentia gratiae a capite Christo in corpus ecclesiae.
- Primo quaeritur utrum possit esse influentia a Christo homine in carne ecclesiae? Secundo quaeritur utrum ab ipso Christo homine possit esse influentia gratiae in angelis? Tertio quaeritur de influentia gratiae ab ipso in homines? Utrum maior fuerit post incarnationem quam ante?
- Ad primum cum quaeritur utrum possit esse influentia a Christo homine in corpore ecclesiae?
- s. 348vb Secundo quaeritur utrum a Christo homine possit esse influentia gratiae in angelis?
- s. 349va Tertio quaeritur de influentia a capite Christo in homines. Utrum maior sit post incarnationem quam ante vel aequalis?
- s. 349vb Utrum gratia Christi secundum quod est quidam homo singularis sit gratia plenitudinis?
- s. 350ra Item si dicatur, quod in Christo prout est quidam homo singularis, est plenitudo gratiae, sicut fuit in Beata Virgine et in beato Stephano unde Act. Apost. 6,8 dicitur: „Stephanus plenus gratia et fortitudine”. Et similiter dicitur, quod plenitudo gratiae est in ecclesia quaeritur ergo quomodo differt plenitudo gratiae in istis?
- Postea quaeritur utrum Christus secundum gratiam quam habet, ut quidam homo singularis, possit dici membrum corporis ecclesiae?
- s. 351rb Utrum Christus secundum gloriam absolutam sit membrum corporis ecclesiae?
- s. 351vb In scriptura triplex veritas invenitur: aeterna, interna, externa. Prima est veritas divinae praecminentiae. Secunda est veritas moralis existentiae. Tertia est veritas verbalis eloquentiae.
- s. 353rb Veritas: tenenda, credenda, dicenda.
- s. 355ra Notandum ulterius, quod veritas commendatur in: natura, scriptura, lectura, figura.
- Veritas commendatur in: firmitate durabili, claritate mirabili, potestate mirabili, dignitate notabili.

- s. 355vb Igitur sit in nobis veritas: moralis, verbalis, mentalis, realis, regalis.
- s. 356va Et tamen certum est, quod sicut patet in scriptura, veritas: salvat et liberat, ligat et foederat, ducit et properat, docet et reserat, ditat et munerat.
- s. 361vb Gratiae plenitudo.
- s. 365va Quare Lucifer non habuit perseverantiam?
- s. 373va Christus implevit legem.
- s. 376va Et ideo quaeritur utrum in Christo secundum duas naturas sit ponere duas scientias.
- Secundo — Utrum scientia in Christo fuit ab initio suae conceptionis aut per successionem temporis acquisita?
- Tertio — Utrum fuerit sine aliqua ignorantia?
- Quarto — Utrum fuerit omnium?
- Quinto — Utrum secundum omnem modum sciendi humanum?
- Sexto — Utrum aliquam scientiam receperit ab angelis?
- Septimo — Utrum aequalis fuerit scientia Christi scientiae Dei?
- Ad primum enim quaeritur utrum in Christo secundum duas naturas sit ponere duas scientias?
- s. 377va Quaeritur utrum scientia sit indita Christo ab initio suae conceptionis vel per successionem temporis acquisita?
- s. 379va Quaeritur utrum scientia Christi fuerit sine aliqua ignorantia?
- s. 379vb Quaeritur utrum scientia Christi fuerit omnium id est utrum omnem habuerit scientiam?
- s. 380rb Quaeritur utrum Christus habuerit scientiam secundum omnem modum sciendi?
- Item quaeritur utrum in ipso fuerit cognitio successiva ex parte intellectus speculativi?
- s. 380va Quaeritur utrum scientia animae Christi fuerit aequalis scientiae Dei?
- s. 385ra Quantae differentiae sint inter vetus et novum?
- s. 389va Thabernaculum.
- s. 392rb Pontifex.
- s. 393va Notandum de sacrificio solemnium.
- Quaeritur ratio litteralis de solemnium sacrificio hircorum, quod offerebatur in festo propitiationis.
- s. 394ra Si autem quaeratur quid erat, quod sacerdos imprecabatur capiti hirci, populi peccata, et quae esset oratio quae super eum fundebatur?
- Quaeritur de oratione.
- s. 394rb Quaeritur quare <Israel> mittebatur in desertum?
- s. 394va Quare illi, qui tangerent huiusmodi hostias, determinantur esse immundi?
- Quare Aaron pro se et pro domo sua iubet vitulum in holocaustum offerre, qui extra castra cum hirco cremetur?
- Quaeratur quare extra castrum cum fimo et pellibus comburentur hircus et vitulus?
- s. 394vb Notandum de agno, qui fuit etiam figura Christi.
- s. s. 395vb Quaeritur quare numerositas caeremonialium in lege fuit introducta et figurarum praeceptorum?

- s. 399vb Promissiones Dei.
- s. 401va-b Abrahæ promisit Deus quattuor, scilicet: hæredis successionem, hæreditatis adeptionem, seminis multiplicationem, universae gentis benedictionem.
- s. 406ra Unde Salvator ..] dicit: „Qui crediderit et baptisatus fuerit salvus erit”. Et ideo sacramentum, quod per fidem sit:
- Spiritualis desponsatio,
 Spiritualis illustratio,
 Spiritualis emendatio,
 Spiritualis fecundatio,
 Spiritualis propugnatio,
 Spiritualis debellatio,
 Spiritualis operatio,
 Spiritualis supplicatio,
 Spiritualis adoptatio,
 Spiritualis exspectatio,
 Spiritualis propitiatio.
- s. 406ra Spiritualis desponsatio dico, quæ sit per fidem sic sit spiritualis animi desponsatio; fides enim est annulus quo Christus suam sponsam, id est animam, desponsat.
- s. 406rb Dico secundo, quod per fidem sit spiritualis illustratio, est enim fides quædam lux mentis depellens tenebras, animam erudiens de præteritis.
- s. 408vb Solet autem quaeri utrum antiquis iustis qui in inferno tenebantur, peccata essent remissa?
- s. 411ra Per fidem sit illustratio spiritualis.
- s. 411va Tertio — per fidem sit spiritualis animæ emendatio, per legem enim nunquam potuit aliquid peccatum expiari.
- s. 411va Quarto — per fidem sit spiritualis animæ fecundatio, fides enim est quoddam semen virtutum (?).
- s. 412vb Quinto — per fidem sit spiritualis animæ propugnatio. Est enim fides spiritualis armatura Dei, qua muniti et armati possumus stare contra insidias diaboli.
- s. 412vb Sexto — per fidem sit spiritualis animæ debellatio; de sanctis enim dicitur Ad Hebræos 11, 33: „quod per fidem vicerunt regna”.
- s. 413ra Septimo — per fidem sit spiritualis operatio; non enim solum fides est ad cognoscendum rerum, etiam ad operandum.
- s. 413ra-b Octavo — per fidem sit spiritualis animæ ad Deum supplicatio; nulla petitio nullaque supplicatio spiritualis est, sed solum verbalis, nec digna exauditione, nisi fundetur in fide vera, a Domino exauditur.
- s. 413rb Nono — per fidem sit spiritualis animæ adoptio, qui enim ex fide sunt, hii sunt filii Abrahæ, filii Dei sunt. Talium enim nativitas non est carnalis, sed spiritualis.
- s. 413rb Decimo — per fidem sit spiritualis animæ exspectatio; sancti enim viri, et adversa huius vitæ quantumcumque prolongentur sustinent et acceptant, et adventum iudicis patienter exspectant.

- s. 413va Undecimo – sit per fidem spiritualis animae propitiatio; et si Deus ex sua bonitate et merito passionis propitius est hominibus beneficia spiritualia et temporalia largiendo, homines tamen non percipiunt effectum divinae propitiationis nisi fide.
- s. 413vb Ultimo – per fidem sit spiritualis et finalis (?) introductio ad salutem. Effectus enim fidei in praesenti est habitatio Christi in cordibus nostris et effectus fidei in futuro erat salus animarum nostrarum.
- s. 415 nn. <De fide patrum Veteris Testamenti>
- s. 417vb¹ Quaeritur utrum promissum Dei <Abrahae datum> sit abundum?
- s. 419ra Christus est veritas doctrinam docens salutarem.
- s. 419rb Christus vocatur multis nominibus.
- s. 421ra Quid sit scriptum in lege?
- s. 422ra De humilitate.
- s. 422va Quinque digiti divinae manus.
- s. 423ra Ipsa (humilitas) est principium omnis philosophiae.
- s. 423rb Humilitas animum conterit ad compunctionem.
Humilitas affectum subicit ad impletionem spe legis divinae.
- s. 423va Humilitas digne Dominum laudat et digne Dominum orat.
Humilitas corpus exponit ad crucifixionem.
Humilitas hostem deducit ad confusionem.
- s. 423vb Sunt quinque rationes quare humilis semper vincit et numquam vincitur.
Prima non pro se, sed pro Deo pugnat. Non enim quaerit de victoria propriam laudem, sed divinum honorem.
Secunda, quia in imo est et non habet ubi cadat.
Tertia ad nihilum se contempsit.
Quarta quia humilis propriis defectibus triumphat.
- s. 424ra Quinta propter subtilitatem et extinguitatem evadere potest de ipso artu et quantumcumque angusto, sicut parvi pisces evadunt retia in quo magni retinerentur capti.
- s. 426v Via Christi.
- s. 435ra „Domestici fidei”.
- s. 435vb Excidit enim peccator:
De summa claritate in ignorantiam,
De summa dignitate in ignominiam,
De summa liberalitate in indigentiam,
De summa sanitate in infirmitatem,
De summa angelorum societate in daemonum erumpunt (?) continentiam.
- s. 436ra Cuilibet enim nostrum commisit Deus quinque talenta, scilicet:
Animam cum suis virtutibus,
Corpus cum suis sensibus,
Ecclesiam cum suis sacramentis,
Mundum cum suis elementis,
Et tempus cum suis horis.
- s. 437r Oratio.
- s. 437rb Caritas Dei.

- De ista caritate sciendum, quod ipsa:
 Omnia operit peccata,
 Perficit mandata,
 Elicit merita,
 Sustinet adversa,
 Colligit proemia.
- s. 438va Orationis dignitas.
- s. 441vb Christus est veritas iustitiam exsequens iudicalem. Ipse enim est qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum.
- s. 443rb <De gradibus ascensionis:>
 Primus autem gradus est a malis saeculi exire.
- s. 443va Secundus gradus id est profectus in gratia est petere divinam defensionem.
- s. 443vb Tertius gradus profectus gratiae est magnum gaudium, quod habet vir sanctus, eo quod se videt et alios in ecclesia.
- s. 444rb Quartus gradus id est profectus in bonis ex gratia est inter quaslibet angustias constanter de Domino praesumere donec misertus exaudiat.
- s. 445ra Quintus gradus est ut liberati a periculis non sibi, sed Domino tribuant.
- s. 445rb Sextus gradus est confidentia fidelissimi christiani solidissimis montibus comparata, quam habet in Domino.
- s. 445va Septimus gradus – <consolatio propter reversionem de captivitate inimicorum>
- s. 445vb Octavus gradus in figura Novi Testamenti, quod octonario numero significatur ubi agitur de aedificatione domus Dei id est ecclesiae per verum Salomonem facta id est per Christum, qui est verus pacificus.
- s. 446rb Nonus gradus ibi: „Omnes qui timent Dominum, qui ambulant in viis eius”. Iste est gradus ascensionis ut pacificus caste timeatur, qui solus aedificat, custodit, exaltat [...].
- s. 446vb Decimus gradus ut qui caste Dominum timet [...].
- s. 447ra Undecimus gradus est poenitentialis supplicatio [...].
- s. 447vb Duodecimus gradus ascendentis est humilitas [...].
- s. 448vb In tredecimo gradu iam humilis et mansuetus satagit de aedificatione spiritualis Domus Dei [...].
- s. 449vb Quartus decimus gradus est caritas proximi, quae facit fratres habitare in unum, unde est benedictio et vita.
- s. 451ra Quintus decimus gradus est caritas Dei de qua hic agit sicut supra de caritate [...].
- s. 453ra Utilitas adventus Christi.
- s. 455va De regno Christi.
 <Regnum Christi> superat etiam quattuor mala regna, quae sunt in terra, videlicet: Regnum carnis [...], Regnum mundi [...], Regnum diaboli [...], Regnumque tyrannorum [...].
- s. 460ra Quattuor species superbiae.
- s. 464ra Quaeritur an soli Filio conveniat iudicare?
- s. 465va Quaeritur an Pater omnem iudicium dedit Filio, sicut dicit Johannes? Unde utrum hoc intelligatur de persona Filii ratione humanae naturae tantum, vel divinae tantum, vel utriusque?

- s. 466ra Quaeritur de apparitione iudicis. In qua scilicet forma veniet et apparebit reprobis? Utrum scilicet apparebit eis secundum utramque formam in divinitatis et humanitatis? Et loquimur de apparitione intellectuali non de sensuali.
- s. 466rb Quaeritur utrum reprobi videbunt humanitatem secundum quod glorificata est et gloriosa?
- s. 466rb Quaeritur etiam utrum ostendet reprobis cicatrices vulnerum? Quaeritur utrum apparebit uniformis reprobis et electis?
- s. 467va Quaeritur numquid potest cedere visio divinitatis ad poenam oculo indisposito sicut visio humanitatis ad sui poenam?
- s. 467vb Quaeritur utrum mali videbunt cicatrices vulnerum Christi?
- s. 468ra Quaeritur utrum uniformiter vel disformiter apparebit Christi humanitas bonis et malis?
- s. 468v Septem status ecclesiae.
- s. 469rb Nota: Item liber <secundum Apocalipsim> iste est Christus in quo sunt omnes thezauri sapientiae et scientiae absconditi.
- s. 472rb Leo.
- s. 479va Gradus patientiae Christi.
- s. 486vb Septem sigilla.
- s. 492vb Arbor.
- s. 498rb Sed potest quaeri quare modo loquatur unus de senioribus cum supra in apertione sexti sigilli loquantur quattuor animalia?
- s. 500ra Pastor.
- s. 500rb Gaudia sanctorum.
- s. 501ra Lacrimae electorum.
- s. 501rb Lacrimarum proprietates quattuor.
- s. 502ra Septem persecutiones ecclesiae.
- s. 503ra Septem considerationes mundi.
- s. 503v Terribilia.
- s. 505rb Tripliciter se debet praeparare ad praedicandum.
<De septem angelis>
- s. 514rb Persecutio ecclesiae.
- s. 517ra Ter sancta propter tres dotes caritatis.
- s. 521r Beata Virgo.
- s. 521va Sex praelatus habere debet.
- s. 527va XII lapides.
- s. 533ra Gaudia sanctorum.
- s. 533rb Lignum vitae.
- s. 533va XII fructus:
Sanitas,
societas,
scientia sine dubitatione,
gaudium,
pax,
securitas,

adimpletio omnium desideriorum,
gaudium de iustitiae divinae adimplerione,
laus,
quies sine labore,
lux sine tenebris,
visio Dei.

s. 535vb

Verbum Dei.

s. 536ra

<Ex dictis patet, quia Dominus Christus est veritas:

Umbram excludens figuralem,

Promissionem implens divinalem,

Doctrinam docens salutarem,

Iustitiam excurens (?) iudicalem; et sic vidimus eum plenum gratia et
veritate.

Maciej z Łabiszyna. *Komentarz do ośmiu początkowych rozdziałów z Ewangelii św. Jana (J 1, 15-8, 12)*. Kodeks papierowy z początku XV w., fol., stron 907 + 2 zapisane karty pergaminowe i 5 papierowych czystych na początku i przy końcu. Na kartach pergaminowych zapisano inną ręką wierszyki łacińsko-niemieckie, na karcie początkowej znajduje się poza tym następująca notatka: „Secunda pars supra Joannem Mgrī Matthiae de Łabyszyno”; umieszczona na początku, za kartą pergaminową, karta czysta zawiera notatkę, zrobioną ręką J. Broscyusa, o następującej treści: „Sermones, cuius non liquet”. Według Wiśłockiego na oprawie rękopisu znajdowała się za czasów Bandtkiego jeszcze jedna zapiska: „II pars super Iohannem, quae incipit: Iohannes perhibuit testimonium, ad VIII caput, data et compilata per Mathiam drem de Łabyschyno”.

Rkps BJ 1455 zawiera drugą część komentarza do Ewangelii św. Jana, część pierwsza tego komentarza znajduje się w rkps BJ 1273.

- s. 1a „Iohannes perhibet testimonium de ipso, et clamat dicens: hic erat quem dixi: qui post me venturus est ante me factus est, quia prior me erat. Et de plenitudine eius omnes accepimus gratiam pro gratia, quia lex [...] facta est” (J 1, 15-17). Posita evidentia Verbi Incarnati secundum quod apostolus>
- s. 13b Quaeritur utrum vita aeterna possit dici gratia?
- s. 17a Lex.
Lex naturae.
- s. 17b Lex Abrahae.
- s. 18a Lex Moysi.
- s. 19a Lex peccati.
- s. 19b Lex gratiae.
- s. 20a Et sic fuerunt in lege quattuor, scilicet: Moralia — ad instruendum incipientes; Sacramentalia — ad significandum iustis gratiam futuram; Iudicialia — ad flagellandum malos; Caeremonialia — ad domandum superbos et praesumptuosos.
- s. 20b Ordo legis.
- s. 21b Cur a Deo data est lex? Quae est eius utilitas?
- s. 25a Quaeritur an praeter legem naturalem et legem Moysi requiratur lex evangelica?
- s. 26b Utrum lex naturalis differt ab Evangelii lege?
- s. 27b Utrum lex Evangelii sit eadem cum lege scripta sive Moysi, quia in utraque est una fides?
- s. 29-30 Karta czysta
- s. 31a Nota, quod lex et Evangelium non differunt sicut contraria nec sicut desperata.

- s. 32b Lex Moysi dicitur lex servitutis, lex vero Evangelii — lex libertatis.
- s. 34b Quaeritur de differentia legis et Evangelii quantum ad virtutem, scilicet an ex virtute legis daretur gratia?
- s. 36a Quaeritur consequenter de differentia legis et Evangelii quantum ad veritatem, quia in Evangelio veritas est revelata, in lege vero velata.
- s. 36b Quaeritur de differentia legis et Evangelii quantum ad servitutem?
- s. 37b Quaeritur iterum de differentia legis et Evangelii quantum ad bonitatem.
- s. 39a Quare lex Moysi dicitur sanctorum lex, et Evangelii — lex fidei?
Quare ergo ipsa <lex Evangelii> non dicitur lex sanctorum?
- s. 39b Quare lex Moysi dicitur lex occidens, lex Evangelii — lex vivificans?
- s. 44b Gratia et veritas per Christum facta est.
- s. 50b „Deum nemo vidit [...] et hoc est testimonium Johannis” (J 1, 18-19). Postquam evangelista ostendit, quod de plenitudine Christi est fluxus gratiae>
- s. 51b Quomodo ergo intelligendum est, quod dicit evangelista: „Deum nemo vidit unquam”?
- s. 62b „Et hoc est testimonium Johannis [...] sicut dixit Isaias propheta” (J 1, 19-23). Crebrescente fama Johannis de sua magna sanctitate>
- s. 64a Quare autem Iudei specialiter interrogaverunt de Christo Johannem?
- s. 82b „Et qui missi fuerant [...] ubi erat Johannes baptizans” (J 1, 24-28). Postquam Johannes perhibuit testimonium interrogatis de persona sua>
- s. 85a Quaereret ergo quis quem effectum habuerit baptismus Johannis?
- s. 85b Quaeritur ad quid ergo baptisavit Johannes?
- s. 94b Quomodo Beata Virgo potuit una die ad tantam distantiam de Nazareth ad domum Zachariae venire?
- s. 121a „Altera vero die vidit [...] veni ego in aqua baptizans” (J 1, 29-31). Posito testimonio Johannis ad phariseos>
- s. 127a Quaeritur quare dixit: „qui tollit” in praesenti et non dicitur: „qui abstulit” in praeterito cum tum passio Christi sit praeterita?
- s. 128b „Hic est, de quo dixi”. Supra perhibuit Baptista testimonium>
- s. 131b „Et testimonium perhibuit Johannes [...] quia hic est filius Dei” (J 1, 32-34). Posito Johannis testimonio de Christi virtute et Christi dignitate>
- s. 133b Utrum autem columba illa fuerit verum animal?
- s. 134a Utrum ista visio, qua visa est illa columba, fuerit visio corporalis?
- s. 134b-135a Quaeritur, licet illa columba non possit dici Spiritus Sanctus eo modo quo homo dicitur Deus, utrum columba potest dici Spiritus Sanctus eo modo, quo petra dicitur Christus; scriptum enim est „petra autem erat Christus” (1 Kor 10, 4)?
- s. 136b Quaeritur quare Spiritus Sanctus descendit super Christum in baptismo? Et quare sicut columba? Et quare prius Christus descendit in Jordanem ut baptisaretur et deinde Spiritus Sanctus in specie columbae, cum prius sit usus ecclesiae ut fons consecratur et deinde descen-

- dit baptisandus? Et quare statim aperti sunt coeli super eum? Et quare facta est vox Patris ad eum dicens: „Hic est filius meus dilectus?”
- s. 137a Ad primum ergo dicendum [...].
Item quare Christus primum descendit in Jordanem hanc quaestionem determinat b. Augustinus sic: descendit Christus descendit et Spiritus Sanctus.
Quare autem prior descendit Christus postea Spiritus Sanctus, cum forma et usus hoc habeat baptismi ut quando fons consecratur et tunc descendat baptisandus, Christus autem descendit secutus est Spiritus Sanctus [...].
- s. 137b Item quare aperti sunt coeli super eum?
Quaeritur quare vox Patris facta est?
- s. 138a „Et manentem super eum”. Ostenso, quod Spiritus Sanctus apparuit in columba>
- s. 138b Quaereret autem aliquis utrum posset dici, quod Spiritus Sanctus super alios sanctos maneat?
- s. 139a „Et ego nesciebam eum”. Posita visione Spiritus hic ponit>
- s. 140a Quaereret aliquis utrum Christus hanc potestatem <baptisandi> potuit communicare?
Dicendum est, quod triplex potestas est: efficientiae [...], excellentiae [...], et potestas invocationis [...].
- s. 140b Secundo quaereret aliquis si hoc potuit communicari quare non est communicatum?
- s. 141b „Et ego vidi”. Ponit Johannes circa hanc visionem suam conceptionem>
- s. 142a „Altera die iterum stabat [...] tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus” (J 1, 35-42). Supra evangelista posuit testimonia Baptistae>
- s. 163a-b „In crastinum voluit exire [...] et descendentes supra Filium hominis” (J 1, 43-51). Nota dicitur in vita Christi>
- s. 166a Quare Iesus a principio non vocavit discipulos?
- s. 171a Quaereret aliquis cum Nathanael ita fuerit perfectus, quod in eo non fuerit dolus, quare non fuit electus in discipulum?
- s. 178a De Messia promissio.
Circa istam litteram ubi dixit Nathanael: „Rabbi, tu es rex Israel”; an tempus Christi adventus transivit in praeteritum, prout tenent catholici; aut futurum est, prout asserunt Iudei, pro quo nota littera super Daniele IX super illo verbo de LXX hebdomadibus dicit (Dn 9, 24).
- s. 178b Qualiter accipienda est habdomada?
- s. 179b Quantum continent LXX hebdomades?
Qualiter hic accipiatur annus, quia, ut dictum est, istae hebdomades sint annorum; et sic acceperunt expositores quam Hebraei quam catholici?
Secundum dubium est: Utrum isti anni intelliguntur lunares vel solares, qui distinguuntur abinvicem, quia annus lunaris est brevior anno solari XI diebus?

- s. 190a A quo incipit computatio LXX hebdomadarum?
Ubi terminatur quia in hiis diebus iacet vis negotii?
- s. 194b-195a „Et tertia die nuptiae factae sunt [...] et crediderunt in eum discipuli eius” (J 2, 1-11). Post praedicta in primo capitulo, anno sequenti, scilicet XXXI, cepit Iesus signis mirificis illustrare>
- s. 214b Quaeritur quare non ex nihilo, sed ex materia praeiacenti hoc miraculum <in Cana Gal.> factum est; quia ex aqua?
- s. 222b Notandum: secundum quadruplicem sensum Sacrae Scripturae quadruplices sunt nuptiae, scilicet: carnalis copulationis, secundum sensum litteralem; divinae incarnationis, secundum sensum allegoricum; spiritualis coniunctionis, secundum sensum tropologicum; et beatae fruitionis, secundum sensum anagogicum.
- s. 228a Quaeritur de coitu coniugali, volunt autem haeretici omnem conjugalem coitum ostendere esse illicitum et ita contra praeceptum.
- s. 229a Licitus coitus coniugalis ex triplici causa: Causa proles [...]; Causa reddendi debitum [...]; Causa fornicationis vitandae [...].
- s. 230a Quaeritur utrum remotis hiis tribus causis, prohibeatur coitus coniugalis isto praecepto, quo prohibetur coitus illicitus?
- s. 233a Quaeritur utrum sicut tenetur ut dicunt reddere omni tempore, utrum similiter teneatur reddere omni loco?
- s. 246a Quaeritur utrum Christus debuit miracula facere?
- s. 248b Quaeritur quo tempore Christus incepit miracula facere?
- s. 250a Quaeritur utrum per miracula fuerit sufficienter ostensa eius divinitas?
- s. 252b „Post hoc descendit in Capharnaum [...] Responderunt ergo Iudei, et dixerunt ei” (J 2, 12-18). Peracto miraculo in mense ianuarii facto>
- s. 257a Notandum autem, quod in evangelio Johannis in tribus locis sit indicatio de pascha.
- s. 265b „Domus mea domus orationis vocabitur, dicit Christus” – <De oratione>
- s. 269a Si oratio debeat esse efficax debet habere quinque comites; oportet, quod sit cum:
Interna recollectione,
Fraterna condilectione,
Mentis humiliatione,
Carnis maceratione,
Intentionis regulatione.
Primo: Oratio debet esse cum interna recollectione.
- s. 269b Secundo: Oportet, quod oratio sit cum fraterna condilectione, nullum enim bonum potest sine caritate proficere ad salutem.
Tertio: Oratio debet esse cum mentis humiliatione. Oratio enim superbi non potest ascendere, quia Deus eam repellit, Deus enim superbis resistit.
- s. 270a Quarto: Oratio debet esse cum carnis maceratione, debet enim ipsa associare: artum ieiunium et lacrimarum profluvium.

- s. 270b Quinto: Oratio debet esse cum intentionis regulatione.
- s. 275a Item notandum qualiter debemus orare decenter?
- s. 277a Christiani debent Deo offerre sacrificia de quattuor rebus, scilicet: De corde, De voce, De corpore, Et de temporali facultate. Primum sacrificium dicitur mentale et est cordis contritio et peccati detestatio.
- s. 278a Secundum autem sacrificium est vocale, quod est Dei laudatio et peccati confessio.
- s. 278b Tertium sacrificium est corporale, quod est carnis afflictio et concupiscentiae crucifixio.
- s. 279b Quartum sacrificium est reale, quod est proximi subventio et eleemosynarum largitio.
- s. 281a Perseverantia.
- s. 282a-b „Responderunt ergo Iudei, et dixerunt ei [...] ipse enim sciebat, quid esset in homine” (J 2, 18-25). Postquam dictum est de Christi potestativa correptione hic dicitur de Christi potestativa suscitatione>
- s. 284b <De resurrectione Christi>
- s. 286 Quaeritur de hoc, quod Dominus dicit iudeis: „solvite”; videtur, quod eis imperavit ut ipsum occiderent.
- s. 291b Hoc dixit propheta, quia resurrectio Christi fuit causa resurrectionis nostrae.
- s. 292b Quaeritur quae signa viderent facta a Iesu, cum nullum legamus cum tunc signum fecisse in Ierusalem?
- s. 296b Quaeritur utrum sacramenta possint emi et vendi sine simonia?
- s. 298b Quaeritur utrum in emptione et venditione aliorum spiritualium committatur simonia?
- s. 301a Quaeritur utrum in emptione et venditione eorum, quae sunt spiritualibus annexa, committatur simonia?
- s. 302b Quaeritur quibus modis simonia committatur?
- s. 305b Utrum negotiari sit licitum?
- s. 309b Utrum clericis in aliquo casu negotiatio sit licita?
- s. 312a Quaerendum est de legibus circa possessiones rerum.
- s. 312b Quaeritur ergo quantum ad primam legem, quae est de rebus acquisitis [...] Utrum licitum est thesaurizare?
- s. 313b Quaeritur de secunda lege circa res hereditarias. An sacerdotes et Levitae possint res hereditare vel hereditariae possidere?
- s. 317a-318a „Erat autem ex pharisaeis homo, Nicodemus nomine, [...] sed habeat vitam aeternam. Et cetera usque ibi: Sic enim Deus dilexit mundum etc.” (J 3, 1-16).
Supra ostendit evangelista veritatem Christi quantum ad mutationem naturae>
- s. 326b Quaereret aliquis cum Nicodemus nihil quaesierit a Christo de secunda nativitate, quare Christus instruit de illa?
- s. 331a Item hic est duplex quaestio:
Prima: Si nullus intrat regnum Dei nisi renascatur aqua, antiqui autem

patres non sunt renati ex aqua, quia non baptizabantur, ergo non intrant regnum Dei?

Alia quaestio est, quia cum sit triplex baptismus: sanguinis, fluminis et fluminis, et multi fuerunt baptizati primis duobus, quos dicimus intrasse regnum Dei statim cum tamen non fuerunt renati aqua, videtur non esse verum, quod hic dicitur: „Nisi quis renatus fuerit”?

Nota: Hoc sacramentum instituit potius Christus in aqua quam in alio liquore aut alio elemento.

Quare forma baptismi instituta fuit in nomine Trinitatis?

Quare sacramentum baptismi potius institutum fuit in aqua quam in alio elemento vel liquore?

De locutione multiplici.

„Sic enim Deus dilexit mundum [...] quia in Deo facta sunt. Etc. usque ibi – Post haec venit Iesus et discipuli eius in Iudeam terram etc.” (J 3, 16- 22). Supra assignavit Dominus causam spiritualis regenerationis quantum ad descensum Filii>

In quibus peccatis homines iacent mortui et consepulti.

Ideo datus est Spiritus Sanctus in igne ut significaretur numerus donorum eius secundum VII proprietates ignis.

Ignis: purgat, emollit, liquefiat, congregat, consolidat, roborat, elevat, illuminat, accendit.

„Post haec venit Iesus et discipuli eius [...] usque ibi – Respondit Johannes, et dixit: non potest homo accipere quidquam” (J 3, 22-27). Supra Dominus tradidit doctrinam de spirituali regeneratione per verba>

Inducitur quaestio de comparatione baptismatum.

„Respondit Johannes et dixit [...] sed ira Dei manet super eum. Usque ad quartum capitulum – Ut ergo cognovit Iesus etc.” (J 3, 27-36). Posita discipulorum quaestione hic ponitur responsio Johannis>

Quaereret aliquis utrum Christus ad mensuram acceperit gratiam?

Dictum est, quod Christus baptizabat et discipuli eius. Quaeritur quale fuit illud baptisma?

„Ut ergo cognovit Iesus [...] quia hic est vere Salvator mundi. Usque ibi – Post duos autem dies” (J 4, 1-43). Capitulum quartum in quo posita doctrina Christi de spirituali regeneratione>

Quaeritur quando fuit baptisma Christi institutum?

Quaeritur quando institutio baptismi inducebat obligationem necessitatis?

Quaereret quis quomodo Christus petit ab ea <muliere Samaritana> potum?

Quaeritur ex quo Dominus discipulis suis praecepit ut civitates Samaritanorum non ingrederentur et ut viam gentium non abirent (Mt 10, 5)?

Quomodo ergo mulier cognovit Christum esse Iudeum?

- s. 436b In quo admiranda est mulieris diligentia [...]?
- s. 448a Quaeritur de hoc, quod dicit: „Venit hora, quando neque in monte hoc, neque Ierosolymis adorabitis Patrem”?
- s. 448b Item quaeritur de hoc, quod Dominus de se et iudeis dicit: „Nos adoramus, quod scimus”.
- s. 448b-449a Item quaeritur cum verbum abbreviatum fecerit Dominus super terram, unde est hoc, quod Samaritanam per tot verba pertraxit.
- s. 449a Item quaeritur cum discipuli dubitarent et Petrus audacter solebat quaerere, quare non quesierit a Domino quid loqueretur?
- s. 451a Quaeritur, cum in psalmo dicatur: „Testimonia tua credibilia facta sunt nimis” <Ps 92,5> et testimonium mulieris sit vanum et fragile sicut est sexus; inferius videtur, quod Dominus seipsum per mulierem non debuit Samaritanis manifestare.
- s. 451b Item quaeritur de testimonio mulieris: „Venite et videte, quia dixit mihi omnia, quaecunque feci”.
- s. 471a Quaereret aliquis de isto: „Et multo plures crediderunt in eum propter sermonem eius”. Quare evangelista non explicavit sermonem istum?
- s. 472b Quaeritur cum Lex Evangelica non sit umbrae vel figurae, sed potius veritatis apertae?
- s. 473a Quaeritur de hoc, quod dicit Dominus discipulis suis: „Alius est, qui seminat, alius, qui metit”. Unde dicit apostolos messores non seminatores.
- s. 473b Item quaeritur cum Dominus videret Samaritanos humiles ad credendum, quid est, quod tantum per duos dies voluit apud eos morari?
- s. 483a-b „Post duos autem dies [...] cum veniret (!) a Iudea in Galileam etc. usque ibi: ad Vm capitulum — Post haec erat dies festus” (J 4, 43-54). Posita conversione gentium per viam doctrinae hic ponitur ipsarum conversio per viam miraculi>
- s. 509b De operibus mortuis praesens hic est sermo, quia „filius reguli infirmabatur”. Circa quod tria sunt videnda:
Primo: Quae sunt opera nostra infirma?
Secundo: Ubi huiusmodi infirmitas oriatur?
Tertio: Qualiter curetur?
- s. 509b Quantum ad primum.
- s. 510a Quantum ad secundum.
- s. 510b Quantum ad tertium.
- s. 513a-514a „Post hoc (!) autem erat dies festus [...] quia hoc (!) faciebat in sabbato etc. usque ibi: Iesus autem respondit eis: Pater meus usque modo operatur” etc. (J 5, 1-17). Secundum Alexandrum (Continuam) continuatur (?) — [...] etc.) postquam probavit se esse Messiam promissum in Lege, hic probat se esse verum Deum>
- s. 517a Qualiter autem lignum Dominicae crucis in loco isto fuerit positum?
- s. 519a Et ideo iacebant in ea infirmi diversis infirmitatibus curari non valentes. Qui quidem describuntur quantum ad quattuor:

Primo quidem quantum ad situm [...],
 Secundo quantum ad numerum [...],
 Tertio quantum ad dispositionem seu habitum infirmorum [...],
 <Quarto? >

- s. 538a Quaeritur de observatione sabbati tempore Legis.
- s. 538b Mandatum de sabbato potest intelligi quattuor modis: litteraliter et spiritualiter, sed spiritualiter tribus modis, scilicet: tropologice, allegorice, anagogice.
- s. 540b Utrum praeceptum de sabbato sit morale vel caeremoniale?
- s. 542b Utrum tempore gratiae esset sabbatum observandum?
- s. 546a Quaeritur a quibus operibus cessandum est in die dominica?
- s. 547b Quaeritur de operibus, quae ex suo genere servilia sunt.
- s. 548a-b „Iesus autem respondit eis [...] non honorificat Patrem, qui misit illum. Usque ibi: Amen, amen, dico vobis: Quia qui verbum meum audit etc.” (J 5, 17-24). Hic ponitur secunda causa persecutionis>
- s. 550b Quaeritur, cum requiescere sumitur pro cessatione ab opere, quomodo Deus dicitur cessare ab opere, cum hic dicitur in textu: „Pater meus usque modo operatur et ego operor”?
- s. 559a Utrum amor, quo Pater diligit Filium, sit principium originis vel procedat ab eo?
- s. 568a Quaeritur de hoc: „Filius non potest facere a se quidquam”.
 Item quaeritur de hoc, quod Filius nihil potest nisi quod viderit Patrem facientem.
- s. 568b Quaeritur de hoc, quod dicit: „Quaecunque Pater facit, haec et Filius similiter facit”.
- s. 569b Item quaeritur de hoc, quod dicit, quod Pater omnia demonstrat Filio, quia Filium diligit.
 Quaeritur an soli Filio conveniat iudicare?
- s. 571a Quaeritur cum Pater omne iudicium dederit Filio, sicut dicitur in Littera? Utrum hoc intelligatur de persona Filii ratione humanae naturae tantum, vel divinae tantum, vel utriusque?
- s. 572a-b „Amen, amen, dico vobis: Quia qui verbum meum audit [...] qui misit me Patris. Usque ibi: Si ego prohibeo testimonium de meipso etc.” (J 5, 24-31). Supra ostendit Dominus se habere veritatem vivificativam, hic ostendit modum>
- s. 593a Dubitatur secundum quam naturam data sit Filio potestas iudicandi?
- s. 593b Item quaeritur utrum solius Filii sit iudicare?
- s. 594a Item quaeritur de iudicatis, qui scilicet iudicabuntur? Et videtur ex Littera, quod mali tantum, quia „qui verbum meum audit et credit ei, qui misit me, habet vitam aeternam et in iudicium non venit, sed transit a morte in vitam”.
- s. 595b Quaeritur quid dicatur: Signum Filii Hominis? Nam signum illud potest intelligi multipliciter.
- s. 596b-597a „Si ego perhibeo testimonium de meipso [...] et non vultis venire ad me, ut vitam habeatis. Usque ibi: Claritatem ab hominibus non acci-

- pio etc." (J 5, 31-41). Posita doctrina circa potestatem Filii vivificativam>
- s. 613b Quaeritur de testimonio.
- s. 614a Quaeritur de testimonio Patris.
- s. 614b „Claritatem ab hominibus non accipio [...] quomodo verbis meis credetis. Usque ad capitulum sextum: Post haec abiit Iesus trans mare Galileae" (J 5, 41-47). Postquam Dominus excellentiam suae potestatis>
- s. 625a-626a „Post haec abiit Iesus trans mare [...] quae superfuerunt his, qui manducaverant. Usque ibi: Illi ergo homines" (J 6, 1-14). Cum autem audisset Iesus>
- s. 643a Quaeritur quare non creavit novos panes potius quam multiplicavit illarum quinque?
- s. 643b Item quaeritur quomodo ista multiplicatio panum et piscium facta fuerit?
- s. 645b Quaeritur quare in collatione fragmentorum non sit mentio de piscibus sed tantum de panibus?
- s. 670b-671a „Illi ergo homines [...] fuit navis ad terram, <in> quam ibavit. Usque ibi: Altera die turba etc." (J 6, 14-22). Posito signo visibili de nutrimento corporali hic ponitur effectus signi in turbis>
- s. 678a Quomodo Dominus vere, et non fecte, honorem regium fugit et declinavit, et non sicut illi, qui, ne apud homines vilescant, recusant ore, quod corde desiderant?
- s. 680a Et nota circa hanc materiam, quod praeter simoniam et alia mala, quae frequenter non sine gravi scandalo committuntur, sunt adhuc quaedam mala quibus hodie multi quasi non mala, sed licita essent, implicantur.
- s. 687b Utrum esset dampnabile beneficia plura ab uno teneri?
- s. 694b De luxuria.
- s. 698b Et sic apparet triplex miraculum: Primo, quia super aquas ambulavit, 2° quia tempestatem sedavit, 3° quia in brevissimo tempore fuerunt in portu, a quo multum distabant. Sed solet etiam hic quaeri: Utrum idem sit factum, quod hic scribitur et Mt 14?
- s. 703b Quaeritur de hoc, quod dicit: Dominus fugit in montem.
- s. 704a Quaeritur quare solus fugit?
- Quaeritur de descensu discipulorum, quia dicitur, quod descenderunt quasi cum sero factum esset.
- Quaeritur etiam de ambulatione Domini super mare, ex qua parte fuit miraculum vel aquae supportantis vel corporis superincedentis, et quare etiam hoc miraculum non ostendit turbis?
- s. 704b-705a „Altera die turba, quae stabat trans mare [...] dedit eis manducare. Dixit ergo eis Iesus etc. Usque ibi: Amen, amen, dico vobis: Non Moyses dedit vobis panem de coelo" etc. (J 6, 22-32). Alexander continuat sic: Postquam Christus ostendit se esse conservatorem>
- s. 716a Quaeritur de hoc: „Quaeritis me, non quia vidistis signa".

- Quaeritur de hoc, quod dicit: „Operamini non cibum, qui perit”.
Utrum debeat homo operari pro cibo corporali?
- s. 716b Quaeritur de hoc, quod dicit: „Opus Dei est, ut credatis in eum, quem ille misit”.
Quaeritur utrum actiones spirituales possint referri ad finem temporalem. Et utrum liceat alicui praedicare isto fine ut sustentetur esto, quod non habeat aliunde?
- s. 719a-b „Amen, amen, dico vobis [...] et ego resuscitabo eum in novissimo die. Usque ibi – Murmurabant ergo Iudei” (J 6, 32-41). Posita Iudeorum interrogatione hic ponitur>
- s. 722b Quaereret aliquis suppositio, quod iste panis, qui est Christus, sit verus, quomodo descendit de coelo et dat vitam mundo?
- s. 725b Quaereret aliquis quomodo qui vadunt ad Christum numquam esurient?
- s. 727a Quaeritur quia si omne, quod dat Pater Christo, ad eum vadit, ut ipse dicit, illi solum ad eum vadunt, quos Pater dat ei, non ergo debet imputari illis, qui non vadunt ad eum cum non detur eis.
- s. 732b Quaeritur de hoc, quod dicit: „non esuriet, qui venit ad me”.
Quaeritur de hoc, quod dicit: „vidistis me, et non credistis”.
- s. 733a Item quaeritur de hoc, quod dicit: „quod omne, quod dedit mihi Pater, non perdam ex eo”.
- s. 733a-b „Murmurabant ergo Iudei de illo [...] hic vidit Patrem. Usque ibi – Amen, amen, dico vobis: Qui credit in me” (J 6, 41-47). Posita doctrina Christi hic excluditur contradictio praedictae doctrinae>
- s. 736a Quaestio prima de hoc, quod dixit: „nisi Pater traxerit eum”.
- s. 737a Secunda quaestio est, quia cum dicatur, quod Filius trahit ad Patrem. Mt 11, 27 – „Nemo novit Patrem nisi Filius”
- s. 737b Tertia quaestio est de hoc, quod dicit, quod nemo venire potest nisi tractus a Patre.
- s. 740a Quaereres utrum hoc sit verum: „Et erunt omnes docibiles Dei”?
- s. 748a Quaereres utrum Paulus retinuerit, quod vidit vel non; si retinuerit ergo dicere potuit, si non retinuerit iniuria ei facta fuit, quia sine culpa sua beata visio ei ablata fuit.
- s. 751b Quaeritur hic primo de hoc, quod dicit, quod Iudei murmurabant.
- s. 752b Quaeritur de hoc, quod „Omnis, qui audit a Patre non quia quis videat Patrem”.
- s. 753a Quaeritur de hoc, quod dicit: „Nemo potest ad me venire nisi Pater traxerit eum”.
- s. 753b Quaeritur de hoc, quod dicit: „Erunt omnes docibiles Dei”.
- s. 754a „Amen, amen, dico vobis [...] caro mea est pro mundi vita. Usque ibi – Litigabant ergo Iudei” (J 6, 47-53). Represso Iudeorum murmure convenienter Dominus satisfacit dubitationi>
- s. 756a Quaeritur de qua morte hic Christus loquitur?
- s. 765b Quare hoc sacramentum fuit institutum in duplici specie, scilicet:

- panis et vini, cum sub utraque sit totus Christus secundum corpus et sanguinem animam et deitatem et accidentia.
- s. 766b-767a „Litigabant ergo Iudei ad invicem [...] docens in Capharnaum. Usque ibi — Multi ergo audientes ex discipulis eius” (J 6, 53-61). Supra repressit Christus murmur Iudeorum>
- s. 777a Quaeritur de litigatione Iudeorum.
Quaeritur hic de manducatione corporis Christi.
- s. 777b Quaeritur de hoc, quod dicitur: „Nisi manducaveritis carnem Filii hominis”.
- s. 778b Item de utilitate quaeritur: „Qui manducat carnem et bibit meum sanguinem non morietur”.
- s. 779a Item quaeritur de dignitate huius manducationis.
- s. 779b Quaeritur quid est manducare indigne.
- s. 780a-b „Multi ergo audientes [...] cum esset unus ex duodecim. Usque ad capitulum septimum — Post haec ambulabat Jesus in Galileam” (J 6, 61-7, 1). Postquam compressit litigium Iudeorum et murmur>
- s. 789b Quaeritur quare cum Dominus dicit unus ex vobis diabolus est nihil dicunt discipuli et postea cum dicit eis — J 13, 21 — „Unus ex vobis me tradet”.
- Quaeritur utrum Iudas a principio suae vocationis a Christo, fuerit malus?
- s. 791a Quaeritur de hoc, quod dicit: „Si videritis Filium ascendentem ubi erat prius”, hoc non potest dici secundum humanam naturam, quia secundum illam non erat prius in coelo. Similiter non secundum divinam, quia secundum illam adhuc erat in coelo cum loquebatur.
- Quaeritur de hoc, quod dicitur: „Caro non prodest quidquam”. Si enim nihil prodest, ergo non debet dari ad munducandum, nec est vere cibus propter hoc dicunt haeretici, quod verba ista intelligenda sunt spiritualiter, ita, quod non carnaliter.
- s. 791b Quaeritur de reversione Petri — quare Petrus solus respondit et magis quam alii. Item quare non est laudata eius confessio?
- s. 792a Quaeritur de hoc, quod dicit: „Unus ex vobis diabolus est”.
- Quaeritur quare non abiecit eum ex quo diabolus erat et sciebat, quod semper futurus esset malus.
- s. 792b Quaeritur utrum necesse sit manducare corpus Christi?
- s. 795a Quaeritur utrum hoc sacramentum habeat maiorem efficaciam in summente sacramentaliter et spiritualiter quam in summente spiritu-
aliter tantum.
- s. 796b Quaeritur pro quanto quis dicitur spiritualiter manducare?
- s. 797b Quaeritur pro quanto quis dicitur manducare sacramentaliter?
- s. 799a-b „Post haec ambulabat [...] meum tempus nondum est impletum. Usque ibi — Haec cum dixisset” (J 7, 1-9). Postquam Dominus egit de vita spirituali>
- s. 813a Quaeritur cum Dominus venisset non tantum docere verum <sed>
etiam pati?

- Quaeritur tunc secundo – cum Iudaei tempus determinatum a Domino Iesu non possent praevenire?
- s. 813b Quaeritur de hoc, quod dixit: „Ego non ascendam”.
- s. 814a Quaeritur de responsione Domini Iesu, quia dicit: „Tempus meum nondum advenit”.
- s. 814a-b „Haec cum dixisset, ipse mansit [...] iustum iudicium iudicate. Usque ibi – dicebant ergo quidam ex Ierosolimis” (J 7, 9-25). Postquam egit Evangelista de incitatione qua cognati>
- s. 832a Quaeritur hic cum Dominus occulte ascenderit propter vitandum furorem Iudaeorum.
- s. 832b Quaeritur de hoc, quod dicit, quod litteras non didicit et litteras sciebat?
- s. 833a Item quaeritur de hoc, quod dicit: „Mea doctrina non est mea”.
- s. 840a Quaeritur utrum circumcidendum esset in sabbato?
- s. 840b Quaeritur de argumento Domini Iesu, quod circumcisio non solvebat sabbatum multo minus ut paralitici curatio. Quaeritur quare circumcisio fuit data ante Legem propter hoc, quod dicit: „Non ex Moyse”.
- s. 841a „Dicebant ergo quidam [...] ut apprehenderent eum. Usque ibi – Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum tempus vobiscum sum” (J 7, 25-33). Postquam egit de origine doctrinae>
- s. 853b Quaeritur quod dicunt, „quod Christus cum venerit nescimus unde sit”.
- s. 854a Item quaeritur de hoc, quod dicitur: „hunc autem scimus unde sit” quia infra dicitur: „hunc nescimus unde sit”, ergo contradicunt.
- s. 854a-b Item quaeritur de hoc, quod dicit: „me scitis”. Contra infra – J 8, 19 – „Si me sciretis et Patrem meum sciretis” ergo nesciebant eum. „Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum [...] nondum erat glorificatus. Usque ibi – Ex illa ergo turba” (J 7, 33-40). Postquam posuit Dominus originis>
- s. 868b Quaerit hic Gorra de hoc, quod hic dicitur, quod „Flumina de ventre eius fluent, aquae vivae”.
- s. 874b-875a „Ex illa ergo turba [...] et reversi sunt unusquisque in domum suam. Usque ad capitulum VIII-m – Iesus autem perrexit in montem Oliveti” (J 7, 40-8,1). Posita Christi ad spiritualem potum invitatione>
- s. 880a Nota, quod Christus in Evangelio vocatur Dominus ratione divinae maiestatis.
- s. 883b Quaeritur de ministris, si crediderunt quare Christum non sunt secuti?
- s. 884a Quaeritur quare magna et sublimia Dominus fuerat (!) locutus, propter quare dicebant: Numquam sic locutus est homo.
- Quaeritur cum pharisaei omnia opera sua facerent in conspectu hominum et nollent male iudicare, quomodo sic iustum ordinem relinquaebant cum talis culpa sit manifesta?
- Quaeritur cum Dominus, quantum est ex se, omnium novit fidem,

- quid est, quod ortum suum occultavit ut crederetur esse natus in Nasareth et per hoc non crederetur Christus?
- Quaeritur utrum Christus fuerit propheta?
- s. 886a-887b „Iesus autem perrexit [...] vade et amplius noli peccare. Usque ibi — Iterum ergo locutus est eis Iesus: Ego sum lux mundi etc.” (J 8, 1-12). Postquam egit evangelista de origine doctrinae Christi, hic convenienter agit de eius virtute>
- s. 892b Quaeritur quare non adduxerunt adulterum, qui secundum legem debebat eadem poena puniri?
- s. 898b Quare <Iesus> scripsit digito?
- s. 901a Quid autem Dominus scripsit in terra?
- s. 905a Utrum peccator possit iudicare et reprehendere alios?
- s. 907a <qui venerant ad quaerendum iustitiam fugati sunt iudicio iustitiae. Nota consonum est rationi nostri.

**LE COMMENTAIRE DE MATHIAS DE ŁABISZYN
AUX PREMIERS CHAPITRES DE L'ÉVANGILE SELON SAINT-JEAN (BJ 1273, BJ 1455)**

Résumé

Mathias de Łabiszyn naquit vers 1400. Il était professeur à l'Université de Cracovie où il enseignait la philosophie et la théologie. Ses opinions philosophiques et théologiques ne différaient pas sensiblement de celles que représentaient les maîtres cracoviens de l'époque. Il était d'usage d'unir les éléments de diverses doctrines sans se soucier d'en trouver une raison valable: c'était donc une sorte d'éclectisme. Ainsi Mathias unissait dans sa doctrine les conceptions augustinienes et les éléments du tomisme ou averroisme. Il est facile de retrouver dans ses opinions les emprunts à ses maîtres directs ou indirects, tels que: Benoit Hesse, François de Brzeg, Jean Isner, Matthieu de Cracovie. Mathias de Łabiszyn nous léga quelques dizaines d'ouvrages, d'importance variable, entre autres: *Collecta super Evangelium secundum s. Joannem*. Ce vaste commentaire est composé de deux parties: la première concerne le Prologue — J 1, 1-14 (BJ 1273), la seconde se penche sur les huit premiers chapitres de l'Évangile selon Saint-Jean — 1, 15-8, 12 (BJ 1455).

Notre inventaire reproduit les incipit et les titres de toutes les parties importantes du commentaire et énumère les questions dont le texte s'occupe.